

Startingerweg te Akersloot

- Nader onderzoek naar vleermuizen, huismus en spreeuw -

Opdrachtgever	Middenduin Akersloot B.V.
Data veldbezoeken	Diverse data 2020
Kenmerk rapport	N2020.135- Nader onderzoek Startingerweg te Akersloot
Datum rapport	28 september 2020
Versie	2.0
Auteur	K.H. Eymael
Controle	ing. J.M. de Wever

EcoTierra-ecologisch adviesbureau
Postadres: Abraham Teerlinkstraat 10 7424 DM Deventer
Bezoekadres: Engelenburgstraat 57, 7391 MV Twello
www.ecotierra.nl
info@ecotierra.nl
0570-597418

Draagvlak voor natuur is de basis voor natuurbescherming

Dit rapport is vervaardigd op verzoek van de opdrachtgever en is zijn eigendom. Niets uit dit rapport mag worden vervaardigd en/of openbaar gemaakt worden d.m.v. druk, fotokopie, digitale kopie of op welke andere wijze dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de opdrachtgever hierboven aangegeven. EcoTierra- ecologisch adviesbureau is niet aansprakelijk voor gevolgschade, alsmede voor schade welke voortvloeit uit toepassingen van de resultaten van werkzaamheden of andere gegevens verkregen van EcoTierra- ecologisch adviesbureau; opdrachtgever vrijwaart EcoTierra- ecologisch adviesbureau voor aanspraken van derden in verband met deze toepassing.

INHOUDSOPGAVE

SAMENVATTING

1 INLEIDING	5
1.1 AANLEIDING	5
1.2 DOELSTELLING	5
1.3 VOLLEDIGHEID ONDERZOEK	6
1.4 GELDIGHEIDSDUUR RAPPORT	6
2 ONDERZOEKSOPZET	7
2.1 BRONNENONDERZOEK	7
2.2 VELDBEZOeken	7
3 SITUATIEBESCHRIJVING	9
3.1 PLANGEBIED	9
3.2 VOORGENOMEN INGEPEN	10
4 BEVINDINGEN ONDERZOEK	11
4.1 BEVINDINGEN BRONNENONDERZOEK	11
4.2 BEVINDINGEN VELDBEZOeken VLEERMUIZEN	11
4.3 BEVINDINGEN VELDBEZOeken HUISMUS	12
4.4 BEVINDINGEN VELDBEZOeken SPREEUW	12
4.5 OVERIGE BEVINDINGEN VELDBEZOeken	12
5 EFFECTENBEOORDELING	13
5.1 EFFECTEN VLEERMUIZEN	13
5.2 EFFECTEN HUISMUS	13
5.3 EFFECTEN SPREEUW	14
5.4 EFFECTEN OVERIGE SOORTEN	14
5.5 ALGEMENE ZORGPLICHT	14
5.6 VOLLEDIGE UITSLUITING AANWEZIGHEID	15
6 CONCLUSIE	16

BIJLAGEN

1. Waarnemingen;
2. Wettelijk kader;
3. Factsheet vleermuizen;
4. Factsheet gewone dwergvleermuis;
5. Factsheet huismus;
6. Factsheet spreeuw;
7. Factsheet gierzwaluw
8. Bronnen.

SAMENVATTING

In opdracht van Middenduin Akersloot B.V. heeft EcoTierra- ecologisch adviesbureau bij meerdere opstallen en braakliggend terrein een nader onderzoek naar vleermuizen, huismus en spreeuw uitgevoerd in het kader van de Wet natuurbescherming.

Het plangebied ligt binnen de bebouwde kom van Akersloot in een voormalig bollenteelt gebied en bestaat uit vier schuren, één woning en één kassencomplex.

De initiatiefnemer is voornemens om in het plangebied woningen te realiseren. De woningen variëren van vrijstaande woningen, twee-onder-een kap, rijtjeswoningen en een appartementen complex. Om dit te realiseren wordt de huidige bebouwing gesloopt en de grond bouwrijp gemaakt. In dit kader heeft in oktober 2019 een natuuronderzoek plaatsgevonden (Verkenkend natuuronderzoek Startingerweg fase 2 te Akersloot, Sweco, oktober 2019) om te bepalen voor welke diersoorten (en functies voor deze soorten) het plangebied in potentie geschikt zouden zijn.

Uit dit natuuronderzoek kwam naar voren dat de aanwezigheid van vaste verblijf- en/of voortplantingsplaatsen van vleermuizen (alleen woning Startingerweg 27, geen foerageergebied en vliegroutes), huismussen en spreeuwen op basis van het veldbezoek niet uitgesloten kon worden en nader onderzoek naar deze soorten/ soortgroep noodzakelijk was.

Het nadere onderzoek is gebaseerd op een bronnenonderzoek en diverse veldbezoeken. Deze veldbezoeken hebben op diverse data in 2020 plaatsgevonden.

De onderzoeken zijn conform de vigerende onderzoeksprotocollen en Kennisdocumenten van BJJ12 en in de juiste periode en onder geschikte weersomstandigheden uitgevoerd, zodat de te verwachten soorten waargenomen konden worden.

Er zijn geen vaste verblijf- of voortplantingsplaatsen van vleermuizen aangetroffen. Het plangebied wordt door vleermuizen beperkt gebruikt om te foerageren. Tevens zijn er geen vaste vliegroutes vastgesteld.

Er zijn binnen het plangebied geen nesten van huismus vastgesteld. De aanwezige en nabijgelegen groenstructuren behoren bij het functionele leefgebied van de soort. Het betreft echter geen essentieel leefgebied.

In de nok van de woning Startingerweg 27 is een nest van spreeuw aangetroffen. De sloop van de woning zal echter geen negatief effect hebben op de staat van instandhouding van deze soort.

Voor de onderbouwing van de conclusies dient hoofdstuk vijf geraadpleegd te worden.

Op basis van het nadere onderzoek kan worden geconcludeerd dat er geen procedurele gevolgen zijn aangaande het project.

- Voor vleermuizen, huismus en spreeuw wordt een ontheffing Wet natuurbescherming niet noodzakelijk geacht omdat er geen overtreding van de verbodsbepalingen te verwachten is;
- Er dient rekening te worden gehouden met de andere aanbevelingen in het rapport van Sweco;
- Een dergelijk plan is uitermate geschikt om de biodiversiteit te vergroten in de directe omgeving door natuur-inclusief te bouwen;
- De zorgplicht is altijd van toepassing.

1 INLEIDING

In opdracht van Middenduin Akersloot B.V. heeft EcoTierra- ecologisch adviesbureau bij meerdere opstallen en braakliggend terrein een nader onderzoek naar vleermuizen, huismus en spreeuw uitgevoerd in het kader van de Wet natuurbescherming.

1.1 Aanleiding

De initiatiefnemer is voornemens om in het plangebied woningen te realiseren. De woningen variëren van vrijstaande woningen, twee-onder-een kap, rijtjeswoningen en een appartementen complex. Om dit te realiseren wordt de huidige bebouwing gesloopt en de grond bouwrijp gemaakt. In dit kader heeft in 2019 (vind geen specifieke datum) een verkennend natuuronderzoek plaatsgevonden (Verkennd natuuronderzoek Startingerweg fase 2 te Akersloot, Sweco, oktober 2019) om te bepalen voor welke diersoorten (en functies voor deze soorten) het plangebied in potentie geschikt zouden zijn. Uit dit natuuronderzoek kwam naar voren dat de aanwezigheid van vaste verblijf- en/of voortplantingsplaatsen van vleermuizen (alleen woning Startingerweg 27, geen foerageergebied en vliegroutes), huismussen en spreeuwen op basis van het veldbezoek niet uitgesloten kon worden en nader onderzoek naar deze soorten/ soortgroep noodzakelijk was.

Het nadere onderzoek is gebaseerd op een bronnenonderzoek en diverse veldbezoeken. Deze veldbezoeken hebben op diverse data in 2020 plaatsgevonden. De onderzoeken zijn conform de vigerende onderzoeksprotocollen en Kennisdocumenten van BIJ12 en in de juiste periode en onder geschikte weersomstandigheden uitgevoerd, zodat de te verwachten soorten waargenomen konden worden.

1.2 Doelstelling

Het doel van het nader onderzoek is vast te stellen of de voorgenomen ingrepen een overtreding van de vigerende natuurwetten tot gevolg hebben aangaande vleermuizen en vogelsoorten met een jaarrond beschermd nest.

Om dit inzicht te verkrijgen worden, onder andere, de volgende vragen beantwoord;

- welke soorten maken gebruik van het plangebied?
- zijn er binnen het plangebied vaste verblijfplaatsen van vleermuizen en/of jaarrond beschermde nesten aanwezig?
- welke functie(s) heeft het plangebied voor de eventueel aanwezige soorten?
- hoeveel eventueel aanwezige jaarrond beschermde nesten zijn er aanwezig?
- zijn er significante vliegroutes en/of foerageergebieden in of nabij het plangebied aanwezig?
- wat zijn de gevolgen van de ingrepen (welke verbodsbepalingen worden overtreden) en zijn er mitigerende maatregelen te nemen om overtreding van de wet te voorkomen?
- dient er een ontheffing te worden aangevraagd?

1.3 Volledigheid onderzoek

Het vleermuizenonderzoek is onder andere uitgevoerd op basis van het 'Vleermuizenprotocol 2017'. Tevens zijn de onderzoeksmethodes, zoals beschreven in onder andere de Kennisdocumenten van gewone dwergvleermuis, ruige dwergvleermuis, huismus van BIJ12 (versies 1.0, juli 2017) gehanteerd. Door het hanteren van het vleermuizenprotocol, Kennisdocumenten en overig goedgekeurde inventarisatiemethodes kan bij een eventuele zienswijze worden aangetoond dat de noodzakelijke onderzoeksinspanning is verricht. Mogelijk zijn er, ondanks de volledigheid van het onderzoek, exemplaren niet waargenomen.

Ondanks de meerdere onderzoeksrondes blijft er sprake van momentopnamen.

1.4 Geldigheidsduur rapport

Voor Habitat- en Vogelrichtlijnsoorten dient maximaal drie jaar als geldigheidsduur te worden gehanteerd (wanneer er weinig (fysieke) verandering in de situatie heeft plaatsgevonden).

2 ONDERZOEKSOPZET

Om een goed beeld te verkrijgen hoe en of het plangebied gebruikt wordt door de genoemde soorten heeft er een bronnenonderzoek plaatsgevonden en is het plangebied vervolgens meerdere malen in 2020 bezocht in de daarvoor geschikte periodes en onder de juiste weersomstandigheden.

De onderzoeken zijn door EcoTierra- ecologisch adviesbureau (huismus en spreeuw) en Ecologisch adviesbureau Ronde (vleermuizen) uitgevoerd. Deze bureau's hebben ruime ervaring met het uitvoeren van onderzoeken naar vleermuizen, huismussen en spreeuwen.

2.1 Bronnenonderzoek

Voorafgaande aan het onderzoek zijn de beschikbare gegevens van digitale verspreidingsatlassen bestudeerd.

2.2 Veldbezoeken

Er is voor elke soort/ soortgroep een specifieke onderzoeksmethode gebruikt. De methodes worden in deze paragraaf beschreven.

Vleermuizen

Tijdens de (schemer)onderzoeken is met behulp van een batdetector, zaklamp en zoomcamera zoveel mogelijk concrete informatie verzameld met betrekking tot de aan- of afwezigheid van vleermuizen. Het vleermuizenonderzoek bestaat uit twee onderdelen, namelijk een visuele inspectie bij daglicht en onderzoeken tijdens de schemeruren.

Tijdens de visuele inspectie zijn elementen als vensterbanken, muren en tegels onderzocht op uitwerpselen en vegen van vleermuizen. Tijdens de schemer/nacht onderzoeken wordt door middel en met behulp van visuele waarnemingen en een batdetector (Pettersson D230/ D240X, Echo Meter Touch 2 pro/ Batlogger M (neemt waarnemingen automatisch op voor latere analyse) onderzocht of vleermuizen gebruik maken van het plangebied. Indien nodig worden time-expansion opnamen gemaakt met de batdetector om later de ultrasone geluiden te kunnen analyseren met behulp van het analyseprogramma Batsound. Voor soorten van het Myotis geslacht kan dit noodzakelijk zijn om tot een correcte determinatie te komen. Het onderzoek in de avondschemer is bedoeld om uitvliegende exemplaren te kunnen waarnemen. Vleermuizen warmen gedurende de dag op in hun verblijfplaats en vliegen rond de schemer uit om op jacht te gaan naar insecten. In de ochtenduren keren ze terug naar hun verblijfplaats, zodat invliegende exemplaren waargenomen kunnen worden. Gedurende de onderzoeken wordt tevens gelet op sociale roepen en baltsgedrag.

Als richtlijn is het 'Vleermuizenprotocol, maart 2017 gehanteerd, opgesteld door o.a. het Netwerk Groene Bureaus (NGB). Dit houdt bijvoorbeeld in dat wanneer Laatvlieger wordt verwacht er extra avondonderzoeken plaatsvinden en wanneer de Gewone grootoorvleermuis wordt verwacht de onderzoeken eerder starten of langer doorgaan.

De onderzoeken naar de paarverblijven zijn voor zonsondergang ingezet en minimaal 3 uur lang doorgezet. Dit is gedaan om ook uitvliegende exemplaren te kunnen waarnemen.

De vleermuisonderzoeken zijn uitgevoerd in de juiste periode en onder geschikte weersomstandigheden, zodat eventueel aanwezige vleermuizen waargenomen konden worden. Dit houdt globaal in dat de temperatuur minimaal 7 °C en de windkracht maximaal 4 (5) Beaufort was. Tevens viel er niet meer dan lichte regen.

Huismus

Het onderzoek naar de huismus is uitgevoerd zoals beschreven in het Kennisdocument Huismus van BIJ12 (versie 1.0 juli 2017). Dit Kennisdocument schrijft twee onderzoeken in de periode 1 april- 15 mei voor.

Spreeuw

Tijdens het onderzoek naar huismus is eveneens gelet of spreeuwen nesten hebben binnen het plangebied.

Onderzoeksdata en informatie

Datum	Tijdstip	Aantal onderzoekers	Onderzochte soort	Onderzochte functie	Weersgesteldheid
16-4-2020	Overdag Start: 11.30 Eind: 13.30	1	Huismus	Nestlocatie	15°C, droog, 2 Bft, zonnig
8-5-2020	Overdag Start: 14.15 Eind: 16.30	1	Huismus	Nestlocatie	20°C, droog, 2 Bft, zonnig
17-05-2020	Avond Start: 21:0 Eind: 23:30	1	Vleermuis	Zomer- /kraamverblijf	13°C, droog, 2 Bft, helder
08-06-2020	Ochtend Start: 03:15 Eind: 05:15	1	Vleermuis	Zomer- /kraamverblijf	12°C, droog, 1 Bft, half bewolkt
19-06-2020	Avond Start: 22:10 Eind: 00:10	1	Vleermuis	Zomer- /kraamverblijf	15°C, droog, 1 Bft, half bewolkt
22-08-2020	Avond Start: 22:00 Eind: 00:00	1	Vleermuis	Paarverblijf (zomer/ winterverblijf)	18°C, droog, 3 Bft, half bewolkt
20-09-2020	Avond Start 21:00 Eind: 23:00	1	Vleermuis	Paarverblijf (zomer/ winterverblijf)	13°C, droog, 3 Bft, helder

Tabel 1: Onderzoeksdata en informatie veldbezoeken

3 SITUATIEBESCHRIJVING

3.1 Plangebied

Het plangebied ligt binnen de bebouwde kom van Akersloot in een voormalig bollenteelt gebied en bestaat uit vier schuren, één woning en één kassencomplex.

Het onderzoek naar vleermuizen heeft enkel plaatsgevonden bij de woning Startingerweg 27. Het onderzoek naar huismus en spreekw heeft ook bij het overige plangebied plaatsgevonden.

De woning heeft een pannendak met beschot en een spouw. De overige opstallen beschikken niet over dergelijke elementen.

Afbeelding 1: Situering plangebied (bron: google maps).

Foto: Plangebied, Startingerweg 27, bij dag.

Foto: Plangebied bij nacht.

3.2 Voorgenomen ingrepen

De initiatiefnemer is voornemens om in het plangebied woningen te realiseren. De woningen variëren van vrijstaande woningen, twee-onder-een kap, rijtjeswoningen en een appartementen complex. Om dit te realiseren wordt de huidige bebouwing gesloopt en de grond bouwrijp gemaakt.

Afbeelding 2: Gewenste toekomstige locatie (bron Scholz groep).

4 BEVINGINGEN ONDERZOEK

Hieronder worden de bevindingen van de onderzoeken besproken, allereerst de bevindingen van het bronnenonderzoek en vervolgens de bevindingen van het veldonderzoek. De bevindingen worden in bijlage 1 weergegeven op kaart.

4.1 Bevindingen bronnenonderzoek

In de geraadpleegde verspreidingsatlassen zijn geen waarnemingen gevonden die specifiek voor de bebouwing binnen het plangebied gelden. Wel zijn er waarnemingen van huismus gevonden bij de aanwezige groenstructuren. Tevens komt de gewone dwergvleermuis voor in de directe omgeving.

4.2 Bevindingen veldbezoeken vleermuizen

Zomerverblijf

Er zijn tijdens de veldbezoeken geen in- of uitvliegende exemplaren waargenomen. Er zijn eveneens geen uitwerpselen gevonden aan of bij de opstallen. Tijdens de onderzoeken was er vrij weinig vleermuisactiviteit.

Kraamverblijf

Er zijn tijdens de veldbezoeken geen in- of uitvliegende exemplaren waargenomen. Een kraamkolonie bestaat uit meerdere vrouwtjes en later ook uit jonge vleermuizen. Een dergelijke locatie is over het algemeen goed op te sporen. Tevens zijn geen sporen aangetroffen die duiden op aanwezigheid van veel exemplaren. De aanwezigheid van een kraamkolonie kan derhalve worden uitgesloten.

Paarverblijf

Tijdens de najaarsonderzoeken zijn zwakke baltsgeluiden van de gewone dwergvleermuis waargenomen. Het baltsende exemplaar is waargenomen op de kruising van de Startingerweg met het Tulpenlaantje en had dus geen binding met de woning in het plangebied. Slechts één enkele keer kwam een baltsende ruige dwergvleermuis langsgelopen.

Winterverblijf

Zomer- en/of paarverblijven van vleermuizen kunnen een aanwijzing zijn dat de aanwezige individuen de locatie ook als winterverblijf gebruiken. Er zijn echter geen zomer- en/of paarverblijven waargenomen waardoor individuele winterverblijven niet te verwachten zijn. Het onderzochte gebouw zal niet dienen als massawinterverblijf (massa slaat op hoeveelheid exemplaren en massa van het gebouw (flats en dergelijke). De opstal is minder dan 10 meter hoog, uit de literatuur blijkt dat massawinterverblijven meestal in hogere gebouwen worden waargenomen).

Foerageergebied en vliegroute

Binnen het plangebied werd gefoerageerd door gewone dwergvleermuis. Tevens is er een laatvlieger, ruige dwergvleermuis en rosse vleermuis waargenomen. Tijdens één van de onderzoeken zijn boven een weiland ten westen van onderhavig plangebied ongeveer 10 foeragerende laatvliegers waargenomen. Het plangebied zelf betreft geen significant foerageergebied. In de directe omgeving is zeer veel foerageergebied aanwezig.

4.3 Bevindingen veldbezoeken Huismus

Tijdens het onderzoek zijn geen huismussen of nesten van huismussen waargenomen bij de aanwezige bebouwing binnen het plangebied. De soort maakt wel gebruik van de aanwezige groenstructuren om er te foerageren en er te verblijven en schuilen. Bij woningen gelegen nabij het plangebied zijn 12 nesten aangetroffen.

4.4 Bevindingen veldbezoeken Spreeuw

Er is één nest van spreeuw aangetroffen bij de te amoveren woning binnen het plangebied (Startingerweg 27). De soort heeft de nestlocatie in de nok van de woning. Verder zijn er in de directe omgeving vier andere nesten van spreeuw aangetroffen.

4.5 Overige bevindingen veldbezoeken

Tijdens het vleermuisonderzoek van 17 mei is er buiten het plangebied, bij de woning Startingerweg 32, een invliegende gierzwaluw waargenomen. Het exemplaar vloog in tussen de dakbetimmering en de dakpannen. Tevens is er een rondscharrelende egel aangetroffen onder de groenstructuren binnen het plangebied.

5 EFFECTENBEOORDELING

In het kader van de Wet natuurbescherming is nagegaan of vaste verblijf- en voortplantingsplaatsen door de ingreep worden aangetast (verwijderd, ongeschikt gemaakt) of dat er kans bestaat dat de onderzochte soorten worden verontrust, verjaagd of gedood.

5.1 Effecten vleermuizen

Vleermuizen zijn beschermde inheemse diersoort als bedoeld in artikel 3.5 van de Wet natuurbescherming op basis van het feit dat de soort is opgenomen in bijlage IV van de Habitatrichtlijn.

De Wet natuurbescherming bevat een aantal verboden handelingen die van toepassing zijn op vleermuizen, onder andere:

1. Het is verboden vleermuizen in hun natuurlijk verspreidingsgebied opzettelijk te doden of te vangen.
2. Het is verboden deze dieren opzettelijk te verstoren.
3. Het is verboden de voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van deze dieren te beschadigen of te vernielen.

(Bron: Kennisdocument Gewone dwergvleermuis, BIJ12, versie 1.0, juli 2017).

Er zijn geen vaste verblijf- of voortplantingsplaatsen van vleermuizen aangetoond. Het functionele leefgebied, zoals foerageergebied en essentiële vliegroutes, wordt door de ingreep niet significant aangetast. De voorgenomen ingrepen zullen derhalve geen negatief effect hebben op vleermuizen.

Er hoeft geen ontheffing Wet natuurbescherming te worden aangevraagd.

5.2 Effecten Huismus

De huismus is een beschermde inheemse diersoort als bedoeld in artikel 3.1 van de Wet natuurbescherming, op basis van het feit dat de soort deel uitmaakt van 'alle natuurlijk in het wild levende vogelsoorten op het Europese grondgebied van de Lidstaten waarop het Verdrag van toepassing is' (artikel 1 van de Vogelrichtlijn). De huismus staat vermeld op de lijst met vogelsoorten waarvan de nesten jaarrond beschermd zijn (RVO, 2009). De nesten van huismussen vallen onder categorie 2 van vogelnesten "nesten van koloniebroeders die elk broedseizoen op dezelfde plaats broeden en die daarin zeer honkvast zijn of afhankelijk van bebouwing of biotoop. De (fysieke) voorwaarden voor de nestplaats zijn vaak zeer specifiek en limitatief beschikbaar" (zie bijlage 5 Jaarrond beschermde nesten).

De huismus staat tevens als gevoelig vermeld op de Rode Lijst van Nederlandse broedvogels (2004). De landelijke staat van instandhouding wordt beoordeeld als matig ongunstig. De Wet natuurbescherming bevat een aantal verboden handelingen die van toepassing zijn op alle inheemse vogels. De wet verbiedt onder andere:

1. het opzettelijk doden of vangen van vogels (artikel 3.1 lid 1);
2. het opzettelijk vernielen of beschadigen van nesten, rustplaatsen en eieren van vogels, of het wegnemen van nesten (artikel 3.1 lid 2);
3. het rapen en onder zich hebben van eieren van vogels (artikel 3.1 lid 3);
4. het opzettelijk storen van vogels (artikel 3.1 lid 4);
5. het bezit, het vervoer en de handel in vogels, dood of levend, dan wel delen of producten daarvan (artikel 3.2).

(Bron: Kennisdocument Huismus, BIJ12, versie 1.0, juli 2017).

Er zijn binnen het plangebied geen jaarrond beschermde nesten van de huismus aangetoond. Het functionele leefgebied, zoals foerageergebied of schuilmogelijkheden, wordt door de ingreep deels aangetast. In de directe omgeving is echter voldoende functioneel leefgebied aanwezig. Tevens zal in de toekomstige situatie nieuw functioneel leefgebied worden gerealiseerd waardoor er geen significante aantasting zal plaatsvinden op het functioneel leefgebied van de huismus.

De voorgenomen ingrepen zullen derhalve geen negatief effect hebben op huismussen. Er hoeft geen ontheffing Wet natuurbescherming te worden aangevraagd.

5.3 Effecten Spreeuw

Tijdens de onderzoeken is binnen het plangebied één nest van spreeuw aangetroffen. De aangetroffen nestlocatie zal verloren gaan. Een dergelijk categorie 5 nest (voldoende flexibel om een nieuwe nestlocatie te vinden) is alleen jaarrond beschermd wanneer er ecologisch zwaarwegende redenen zijn om het nest een dergelijke bescherming te geven. In onderhavige situatie zijn er geen zwaarwegende redenen om een jaarronde bescherming toe te passen. In de directe omgeving zijn genoeg alternatieve nestmogelijkheden aanwezig en aangetoond. Op nog geen 100 meter afstand is een hele woonwijk aanwezig. Ook zal in de toekomst mogelijk weer gebroed kunnen worden door deze soort. Zeker wanneer er natuur-inclusief wordt gebouwd en rekening met deze soort wordt gehouden. Er zal derhalve geen negatief effect op de staat van instandhouding van de soort plaatsvinden. Wel dient de sloop van de woning buiten het broedseizoen plaats te vinden.

Een ontheffing Wnb is in onderhavige situatie derhalve niet noodzakelijk.

5.4 Effecten overige soorten

De aangetoonde nestlocatie van gierzwaluw zal door de voorgenomen ingrepen niet worden aangetast waardoor er geen overtreding op de Wnb zal plaatsvinden.

Verblijfplaatsen van egel zijn in Noord-Holland niet beschermd. Voor de soort geldt een algehele vrijstelling. Wel is de zorgplicht van toepassing. Dit geldt ook voor alle andere aan te treffen (vrijgestelde) soorten.

5.5 Algemene zorgplicht

De zorgplicht geldt altijd en voor alle planten en dieren, of ze beschermd zijn of niet. Eventueel aanwezige dieren dienen de kans te krijgen om te vluchten. De zorgplicht houdt ook in dat er zoveel mogelijk rekening wordt gehouden met de periode waarin wordt gewerkt (buiten kwetsbare voortplantings- en overwinteringsperiode). Er kunnen in de woningen ook algemeen voorkomende soorten broeden, zoals Koolmees. Bij voorkeur vinden de versturende werkzaamheden buiten het broedseizoen van vogels plaats (seizoen loopt globaal van maart tot en met augustus).

Wanneer het noodzakelijk is om ingrepen binnen het broedseizoen te laten plaatsvinden is het noodzakelijk dat voorafgaande aan de uitvoering is vastgesteld dat er door de ingrepen geen bezette nesten worden verstoord of vernietigd.

5.6 Volledige uitsluiting aanwezigheid

De onderzoeken zijn conform de vigerende protocollen en onderzoeksstrategieën uitgevoerd opdat aantoonbaar is dat er voldoende zorg in acht is genomen om de te verwachten soorten te kunnen waarnemen/ aantreffen. Het blijft echter natuur en het is nooit geheel uit te sluiten dat er, ondanks de voldoende onderzoeksinspanning, toch een exemplaar aanwezig is (in onderhavige situatie zal dit met name een vleermuis betreffen omdat deze een verborgen leven leiden en regelmatig van verblijfplaats kunnen wisselen). Bij het aantreffen van een exemplaar dienen de werkzaamheden ter plaatse en rondom direct gestaakt te worden en dient er een ter zake kundige ingeschakeld te worden.

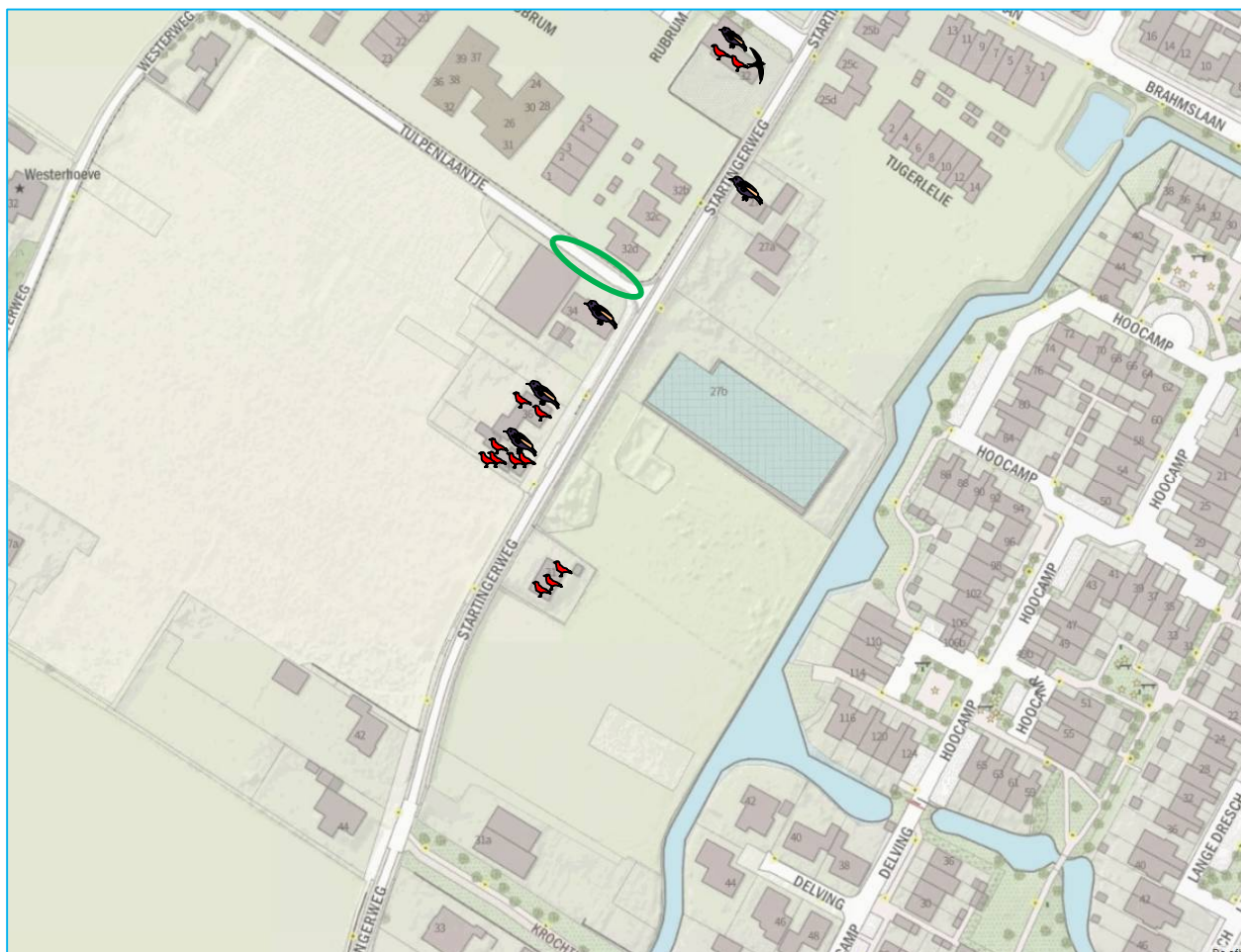
6 CONCLUSIE

Op basis van het nader onderzoek is beoordeeld of er procedurele gevolgen zijn betreffende de vigerende (natuur)wetgeving.

Hoofdstuk 5 dient geraadpleegd te worden voor achterliggende/ aanvullende informatie.

Onderdeel	Aangetoond/ hoeveelheid	Overtreding Wnb	Ontheffing Wnb	Mitigatie
Vogels				
Jaarrond beschermde nesten Huismus	Nee	Nee	Nee	Advies: Natuur-inclusief bouwen voor deze soort
Jaarrond beschermde nesten Spreeuw	1 te vernietigen nest	Nee, voldoende alternatieven aanwezig nu en in de toekomst	Nee	-Werken buiten het broedseizoen -Natuur-inclusief bouwen voor deze soort
Significant functioneel leefgebied	Nee	Nee	Nee	N.v.t.
Vleermuizen				
Vaste verblijfplaatsen opstallen	Nee	Nee	Nee	Advies: Natuur-inclusief bouwen voor deze soortgroep
-Vaste verblijfplaatsen bomen	Nee	Nee	Nee	N.v.t
- Essentieel foerageergebied	Nee	Nee	Nee	N.v.t.
- Essentiële vliegroute	Nee	Nee	Nee	N.v.t.
Overige soorten				
Egel		Nee	Nee	- Zoveel mogelijk werken buiten kwetsbare periodes als kraam- en winterperiode - verplaatsen exemplaren -voorkomen vestiging
Gierzwaluw		Nee, buiten plangebied	Nee	Advies: Natuur-inclusief bouwen voor deze soortgroep
Vrijgestelde soorten en alle overige dieren	Mogelijk aanwezig	Nee, wel zorgplicht	Nee	- Zoveel mogelijk werken buiten kwetsbare periodes als kraam- en winterperiode - verplaatsen exemplaren - voorkomen vestiging

BIJLAGE 1
WAARNEMINGEN

- Baltsvlucht Gewone dwergvleermuis
- Nestlocatie huismus buiten plangebied
- Nestlocatie spreeuw
- Nestlocatie gierzwaluw buiten plangebied

BIJLAGE 2
WETTELIJK KADER

Hieronder wordt het wettelijke kader en de toepassing op ruimtelijke ingrepen beschreven aangaande onderzochte soorten

Wet natuurbescherming (Wnb)

De Wet natuurbescherming kent een apart beschermingsregime voor soorten van de Vogelrichtlijn, een apart beschermingsregime voor soorten van de Habitatrichtlijn, het Verdrag van Bern en het Verdrag van Bonn en een apart beschermingsregime voor andere soorten, die vanuit nationaal oogpunt beschermd worden. Elk van deze beschermingsregimes kent zijn eigen verbodsbepalingen en vereisten voor vrijstelling of ontheffing van de verboden. Alle vogels, in totaal ruim 700 soorten, zijn (beschermd). Daarnaast worden ongeveer 230 overige Europese en nationale soorten beschermd.

Beschermingsregime soorten Vogelrichtlijn § 3.1 Wn	Beschermingsregime soorten Habitatrichtlijn § 3.2 Wn	Beschermingsregime andere soorten § 3.3 Wn
Art 3.1 lid 1 Het is verboden in het wild levende vogels opzettelijk te doden of te vangen.	Art 3.5 lid 1 Het is verboden soorten in hun natuurlijke verspreidingsgebied opzettelijk te doden of te vangen	Art 3.10 lid 1a Het is verboden soorten opzettelijk te doden of te vangen
Art 3.1 lid 2 Het is verboden opzettelijk nesten, rustplaatsen en eieren van vogels te vernielen of te beschadigen, of nesten van vogels weg te nemen	Art 3.5 lid 4 Het is verboden de voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van dieren te beschadigen of te vernielen	Art 3.10 lid 1b Het is verboden de vaste voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van dieren opzettelijk te beschadigen of te vernielen
Art 3.1 lid 3 Het is verboden eieren te rapen en deze onder zich te hebben	Art 3.5 lid 3 Het is verboden eieren van dieren in de natuur opzettelijk te vernielen of te rapen	Niet van toepassing
Art 3.1 lid 4 en lid 5 Het is verboden vogels opzettelijk te storen, tenzij de storing niet van wezenlijke invloed is op de staat van instandhouding van de desbetreffende vogelsoort	Art 3.5 lid 2 Het is verboden dieren opzettelijk te verstoren	Niet van toepassing
Niet van toepassing	Art 3.5 lid 5 Het is verboden plantensoorten in hun natuurlijke verspreidingsgebied opzettelijk te plukken en te verzamelen, af te snijden, te ontwortelen of te vernielen	Art 3.10 lid 1c Het is verboden plantensoorten in hun natuurlijke verspreidingsgebied opzettelijk te plukken en te verzamelen, af te snijden, te ontwortelen of te vernielen

Bron: Brochure Soortenbescherming bij ruimtelijke ingrepen, ministerie EZ, versie 1.3 december 2016).

Zorgplicht

De zorgplicht houdt in dat een ieder die weet of redelijkerwijs kan vermoeden dat door zijn handelen of nalaten nadelige gevolgen voor flora of fauna kunnen worden veroorzaakt, verplicht is dergelijk handelen achterwege te laten voor zover zulks in redelijkheid kan worden gevergd, dan wel alle maatregelen te nemen die redelijkerwijs van hem kunnen worden gevergd teneinde die gevolgen te voorkomen of, voor zover die gevolgen niet kunnen worden voorkomen, deze zoveel mogelijk te beperken of ongedaan te maken. De zorgplicht geldt altijd en voor alle planten en dieren, of ze beschermd zijn of niet. De zorgplicht betekent niet dat er geen dieren mogen worden gedood, maar wel dat dit, indien noodzakelijk, op zodanige wijze gebeurt dat het lijden zo beperkt mogelijk is.

Vleermuizen

Vleermuizen zijn beschermde inheemse diersoorten die in de Wet natuurbescherming opgenomen zijn in paragraaf 3.2 Wnb (bijlage IV van de EU-Habitatrichtlijn, diersoorten van communautair belang die strikt moeten worden beschermd). Op grond van de artikelen 3.5 lid 2 en 3.5 lid 4 is het onder meer verboden om beschermde inheemse diersoorten opzettelijk te verontrusten of voortplantings- of vaste rust- of verblijfplaatsen te beschadigen of te vernielen. Tot vaste rust- en verblijfplaatsen worden locaties gerekend waarin zich kraamkolonies, paarverblijven, overwinteringsplaatsen en verblijven van (groepen) mannetjes bevinden. Belangrijke migratie- en vliegroutes en foerageergebieden die van belang zijn voor de instandhouding van een vaste rust- of verblijfplaats van de soort op populatieniveau, vallen hier (vooralsnog) ook onder.

Wanneer een gebodsbepaling van de Wnb wordt overtreden, dient men mitigerende maatregelen te nemen om het te verwachten negatieve effect zoveel mogelijk te beperken of te voorkomen. Tevens dient er een ontheffing van de Wnb aangevraagd te worden.

Jaarrond beschermde nesten

De Gierzwaluw en de Huismus zijn beschermde inheemse diersoorten die in de Wet natuurbescherming opgenomen zijn in paragraaf 3.1 Wnb (EU-Vogelrichtlijn). Aangaande vogels is het volgens artikel 3.1 lid 2 verboden om opzettelijk nesten, rustplaatsen en eieren te vernielen of te beschadigen of nesten weg te nemen, volgens artikel 3.1 lid 4 en 5 is het verboden om opzettelijk vogels te verstoren, tenzij de verstoring niet van wezenlijke invloed is op de staat van instandhouding van de desbetreffende soort.

Het nest van een vogel is de plaats of ruimte die een vogel gebruikt voor het leggen en uitbroeden van de eieren en, voor zover het geen nestvlinders betreft, het grootbrengen van de jongen.

Onder nest moet ook de inhoud en de functionele omgeving daarvan, voor zover het broedsucces van vogels daarvan afhankelijk is, worden inbegrepen.

De meeste vogels maken elk broedseizoen een nieuw nest of zijn in staat een nieuw nest te maken en gebruiken hun nest niet als vaste rust- of verblijfplaats. Dergelijke nesten voor eenmalig gebruik genieten buiten het broedseizoen niet de bescherming van de Wnb.

Nesten van de Gierzwaluw en Huismus vallen ook buiten het broedseizoen onder de definitie van 'vaste rust- of verblijfplaatsen'. Deze nesten zijn daarom, voor zover ze niet permanent verlaten zijn, jaarrond beschermd. Derhalve is, bij overtreding van de verbodsbepalingen, ontheffing nodig van genoemde artikelen met betrekking tot de vaste rust of verblijfplaatsen van de soort.

De soorten zijn niet opgenomen in de het verdrag van Bern (bijlage II).

Wanneer een verbodsbepaling van de Wnb wordt overtreden, dient men mitigerende maatregelen te nemen om het te verwachten negatieve effect zoveel mogelijk te beperken of te voorkomen. Tevens dient er een ontheffing van de Wnb aangevraagd te worden.

BIJLAGE 3
FACTSHEET VLEERMUIZEN

Vleermuizen zijn nachtdieren. Ze worden actief wanneer de schemer invalt. Overdag slapen de meeste vleermuizen, of ze houden zich bezig met lichaamsverzorging. In het najaar daalt het insectenaanbod en maken vleermuizen zich klaar voor een winterslaap.

Vleermuizen hebben een netwerk van verschillende verblijfplaatsen door het jaar heen. Zo worden verblijfplaatsen als winterverblijf, kraamverblijf en/of paarverblijf gebruikt.

Vleermuizen zijn globaal op te delen in gebouw- en boombewonende soorten.

Vaste rust- en verblijfplaatsen van de gebouwbewonende soorten kunnen onder andere plekken onder dakpannen, spouwmuren en zolders zijn.

Potentiële verblijfplaatsen vleermuizen (bron: Handreiking verblijfplaatsen zoeken, Vleermuis Werkgroep Nederland).

Boombewonende soorten zijn te vinden in spechtengaten, holle oude bomen of achter loszittend boomschors.

Het gebruik van het soort verblijfplaats is afhankelijk van de soort. Zo zijn de Gewone dwergvleermuis en de laatvlieger echte gebouwbewoners. De rosse vleermuis is weer voornamelijk te vinden in bomen.

Ook wordt een verblijfplaats vaak wisselend gebruikt gedurende het jaar.

BIJLAGE 4

FACTSHEET GEWONE DWERGVLEERMUIS

Factsheet GEWONE DWERGVLEERMUIS

Kraamverblijf	Zomerverblijf	Paarverblijf	Winterverblijf
April t/m half augustus	April t/m oktober	Augustus t/m oktober	November t/m half april
Zeer kwetsbaar door zwangerschap en afhankelijke jongen	Kwetsbaar door inactiviteit bij ongunstig weer		Zeer kwetsbaar door winterslaap

Spleetvormige ruimten in gebouwen (spouwmuur, dakhagen). Verhuist daarbij regelmatig tussen gebouwen of gebouwdelen. Overwintering in paar- en zomerverblijven (individueel) en in groepen in grote gebouwen(complexen).

KALENDER

De gewone dwergvleermuis is de meest algemeen voorkomende vleermuissoort en wordt met zijn fladderige vlucht in de zomer overal in tuinen, parken en bossen gezien.

April tot half mei Pré-kraamseizoen

- Verlaten hun winterverblijfplaatsen.
- Vrouwtjes verzamelen zich in kraamverblijfplaatsen. Mannetjes nemen hun paar- en zomerverblijfplaatsen weer in.
- Bij goed weer wordt veel gejaagd op insecten.
- Bij voldoende conditie vindt de bevruchting plaats (paring was in najaar!).

Half mei t/m juli Kraamseizoen

- Kraamgroepen bestaan uit tientallen tot honderden vrouwtjes en hun jongen.
- Verhuizen tussen verschillende kraamverblijfplaatsen naar gelang microklimaat en stadium zwangerschap.
- Kraamgroepen geven de voorkeur aan warme verblijfplaatsen.
- Vrouwtjes foerageren 's nachts langdurig en gebruiken vaste vliegroutes naar optimale voedselgebieden.

Deze factsheet is te downloaden via www.zoogdiervereniging.nl/vleermuizen

VERVOLG KALENDER

Augustus - oktober
Paarseizoen

- Voedsel bestaat uit kleine vliegende insecten: onder andere muggen en kleine nachtvlinders. Vocht halen ze uit insecten en door te drinken bij vijvers.
- Jongen worden begin juni geboren en zijn tot circa half juli afhankelijk van de moeder. Een vrouwtje krijgt hooguit één jong per jaar.

November - maart
Winterslaap

- Kraamgroepen zijn uit elkaar gevallen.
- Mannetjes worden seksueel actief en baltsen in hun territorium om vrouwtjes naar hun paarplaats te lokken.
- Volwassen vrouwtjes vormen harems bij mannetjes, paren en slaan inwendig de zaadcellen op.
- Volwassen vrouwtjes verkennen in augustus gebouwen waar ze willen overwinteren en "wijzen jonge dieren de weg".
- Zolang de temperatuur het toestaat blijven mannetjes in hun territorium, soms nog met vrouwtjes.
- Naarmate de temperatuur daalt verhuizen steeds meer dieren naar de (massa-)winterverblijfplaatsen.
- Bij warm winterweer kunnen dieren uit winterslaap komen om te jagen.

Inrichting

- Er zijn speciale inbouwstenen en -kasten voor vleermuizen in de handel. Hier maken gewone dwergvleermuizen graag gebruik van. Laat je wel adviseren over de juiste type steen of kast voor de juiste functie (winter/kraam/balts/solitaire).
- Plaats voor iedere functie dan ook meerdere stenen of voorzieningen met verschillende microklimaten. Bijvoorbeeld op verschillende gevels of bij een warmtebron.
- Plaats stenen op minimaal 4 meter hoogte.

Beheer

- Vermijd locaties boven ramen, deuren en balkons.

- Rond verblijfplaatsen dient voldoende beschut en insectenrijk habitat aanwezig te zijn: voedsel voor de vleermuizen!
- Plant inheemse bomen, struiken en bloemen waarin ook insecten voedsel zoeken en zich voortplanten.
- Kraamkolonies gedijen het best met met een lokale drinkplek, bijvoorbeeld een vijver. Creëer tussen verblijfplaatsen en jachtgebieden vliegroutes met voldoende duisternis en opgaande begroeiing.

- Gebruik geen of zo min mogelijk pesticiden en herbiciden.
- Houdt voldoende paden en open plekken in stadsbossen.
- Laat wateroppervlak van vijvers niet volledig dichtgroeien.
- Let bij kap- en snoeiwerkzaamheden op behoud van vliegroutes.

Zie ook
maatregelfactsheet:
• Nieuwbouw
• Na-isolatie
• Verlichting
• Groenstructuren

- Voorkom verlichting bij verblijfplaatsen.
- Wees terughoudend met verlichting op vliegroutes en in foerageergebieden.

- Vermijd bij aanleg verlichting of transillie naar LED-licht een onnodige toename verlichtingspunten en vleermuisonvriendelijk licht.

Deze factsheet is mede tot stand gekomen met financiële steun van:

Provincie Noord-Brabant

Wettelijke bescherming

De gewone dwergvleermuis is een beschermde soort. Verblijfplaatsen en daaraan verbonden essentieel leefgebied (jachtgebieden en vliegroutes) zijn jaar rond beschermd en mogen niet weggenomen of vernietigd worden. Een ontheffing van Gedeputeerde Staten van de betreffende provincie is nodig. Voor specifieke maatregelen kan ook een gedragscode worden opgesteld. Voor meer informatie, kijk op www.zoogdiervereniging.nl/vleermuizen

Meer informatie: www.zoogdiervereniging.nl/vleermuizen
Of stel uw vraag via: www.zoogdiervereniging.nl/contact

ZV01A

BIJLAGE 5
FACTSHEET SPREEUW

Eieren leggen	Broeden	Jongen vliegvlug na
4-6 dagen	11-13 dagen	19-24 dagen
In totaal 34-43 dagen van eileg tot vliegend jong		

KALENDER

De spreeuw is een sociale vogel die in Nederland jaarrond in groepen leeft.

Maart

Voorjaartrek en aanvang van broedseizoen

- In Nederland overwinterende spreeuwen trekken weg.
- Om te broeden keren zij terug naar vaste broedplaatsen.
- Start nestbouw, duurt enkele dagen tot een week.
- Semi-koloniaal broedend in holtes in bomen en gebouwen, ook in nestkasten.
- Broedhabitat: vooral dorpen, steden en bos.
- Nestelen in holtes, gebouwen en nestkasten in de directe omgeving van foerageergebied/voedsel.

Half april - juli

Broedseizoen

- Meestal één legsel met 4 tot 6 eieren.
- Soms vervolglelsel.
- Voedsel volwassen vogels is veelzijdig: bodemfauna, vruchten, zaden en granen en menselijke voedselresten.
- Voedsel nestjongen: bodemfauna (vooral emelten) en insecten.
- Worden nog 4-5 dagen gevoed door ouders na uitvliegen.

Deze factsheet is te downloaden van www.vogelbescherming.nl/stadsvogelfactsheets

VERVOLG KALENDER

Juni - november
Najaarstrek

- Een deel van de broedvogels trekt in de winter weg, maar blijft relatief dicht bij huis: België, Noordwest-Frankrijk en Zuid-Engeland. Uit noordelijke en oostelijke streken van Europa trekken grote aantallen spreeuwen door Nederland, waarvan een groot deel in ons land overwintert.
- Buiten het broedseizoen wordt het dieet veelal aangevuld met bessen.
- Habitat buiten broedseizoen: zowel stedelijke omgeving als agrarisch- en natuurgebied; buiten broedseizoen in (grote) groepen, en (vaak zeer) grote gezamenlijke slaapplaatsen.
- Najaarstrek van juni (jonge vogels) tot in november.

November - februari
Overwintering

- Buiten broedseizoen nauwelijks binding met het nest, maar vanaf januari worden potentiële nestplaatsen bezocht en wordt er soms in geslapen.

	Inrichting	Beheer
 i Zie ook maatregelfactsheet: • Sportvelden • Bermen en groenstroken • Nieuwbouw • Renovatie • Na-isolatie	• Er zijn diverse speciale nestkasten voor spreeuwen in de handel. • Plaats bij voorkeur meerdere kasten bij elkaar aan gebouwen of bomen. • Ophanghoogte 2-5 meter, aan gebouwen of bomen. • Kort grasland met een rijk bodemleven - zo dicht mogelijk bij het nest - is belangrijk. In de regel binnen 500 meter. • Zorg voor besdragende struiken.	• Niet verwijderen van nestplaatsen. Spleten en gaten in gebouwen niet dichtmaken. • Bij onderhoud aan bomen met nestholtes dient men voor vervangende nestgelegenheid te zorgen. • In het najaar moet de nestkast schoongemaakt worden. • Gebruik geen gif. Emelten en andere bodemfauna in gazons en grasland kunnen met biologische bestrijding worden tegengegaan. • Snoei buiten het broedseizoen in de winter en niet alles in hetzelfde jaar (maar om en om).

Deze factsheet is mede tot stand gekomen met financiële steun van:

Barbara Eveline Keuning Stichting

Provincie Noord-Brabant

Wettelijke bescherming

De spreeuw is een beschermde soort. Nesten van spreeuwen zijn bij zwaarwegende omstandigheden jaarrond beschermd en mogen zonder ecologische toets niet weggenomen of vernietigd worden. Een ontheffing van Gedeputeerde Staten van de betreffende provincie is nodig als blijkt dat er onvoldoende alternatieve nestplekken in de omgeving aanwezig zijn. De spreeuw is door een aantal provincies onder de Wet natuurbescherming aangewezen als soort die belangrijke schade veroorzaakt. In de relevante provinciale verordeningen is vastgelegd welke maatregelen onder voorwaarden door grondgebruikers mogen worden gebruikt ter voorkoming of bestrijding van belangrijke schade door deze soort. Voor meer informatie, kijk op www.vogelsendewet.nl

Uitgave 2018

Meer informatie: www.vogelbescherming.nl/spreeuw
Of stel uw vraag via www.vogelbescherming.nl/contact of 030 - 69 37 700

9H136

BIJLAGE 6
FACTSHEET HUISMUS

Factsheet

HUISMUS

Eieren leggen	Broeden	Jongen vliegvlug na
5 dagen	11-12 dagen	17 dagen
In totaal 33-34 dagen van eileg tot vliegend jong		

KALENDER

De huismus is een honkvaste en sociale vogel die jaarrond in groepen leeft.

Maart

Aanvang broedseizoen

- Start nestbouw en reparatie oude nesten.
- Broedt onder dakpannen en in kieren en gaten van gebouwen. Is afhankelijk van bebouwing voor nestgelegenheid. Broedt in mindere mate ook in nestkasten (ook van andere soorten zoals gierzwaluw).
- Koloniebroeder. Grotere kolonies (meer dan 25 broedpaar) hebben een beter broedresultaat dan kleine kolonies. Kolonies kleiner dan 10 paar zijn voor hun voortbestaan afhankelijk van toestroom van exemplaren uit andere kolonies.

April - september

Broedseizoen

- Twee tot drie legsels per jaar, met per legsel 4-6 eieren.
- Om de soort in stand te houden is een tweede legsel noodzakelijk.
- De jongen krijgen de eerste twee weken vooral insecten, veelal bladluizen, te eten. Het broedsucces is daarmee ook sterk afhankelijk van voldoende eiwitrijk voedsel (insecten en hun larven) in de directe omgeving.

Oktober - december
Na het broedseizoen

December - februari
Winter

- Standvogel, de huismus trekt in de winter niet weg.
- Jonge huismussen verspreiden zich in de regel niet meer dan 1 kilometer van de geboorteplaats.
- Omschakeling naar plantaardig voedsel (90%).
- In stedelijk gebied is de huismus sterk afhankelijk van het voedsel dat mensen aanbieden, al dan niet bewust.
- De nesten worden als verblijf- en slaapplaats gebruikt.

- Groenblijvende struiken en klimplanten worden gebruikt als gezamenlijke rust- en slaapplaats.
- De nesten worden vooral in koude periodes ook als verblijf- en slaapplaats gebruikt.

Inrichting

Beheer

Er zijn diverse speciale neststenen en -kasten voor huismussen in de handel.
Plaats bij nieuwbouw of renovatie standaard:

- Meerdere neststenen ingemetseld in de gevel.
- Meerdere neststenen/-kasten aan de buitenmuur onder een overstek of dakgoot (met RVS-schroeven).
- Een speciaal ontwikkelde Vogelvide in plaats van vogelschroot achter de onderste rij dakpannen.
- Zorg dat de vliegopening op het noorden of oosten hangt.

- De nesten hoeven niet schoongemaakt te worden.

Binnen een straal van 100 tot 200 meter, bij voorkeur minder, van de nestplaats moet het hele jaar rond aanwezig zijn:

- Natuurlijke voedselbronnen: groenstroken of bermen met inheemse kruiden, grassen en onkruid.
- Water en zanderige grond (om een zandbad te kunnen nemen).
- Voldoende schuilplaatsen in de vorm van inheems groen zoals bomen, (groenblijvende) hagen en klimplanten en (stekelige) struiken op enkele meters afstand van de voedselbronnen, water en zandbad.

- Snoei buiten het broedseizoen en snoei niet alles in hetzelfde jaar (maar om en om).
- Gebruik geen gif tegen insecten of onkruid.

Zie ook
maatregelfactsheet:

- Bermen en groenstroken
- Nieuwbouw
- Renovatie
- Na-isolatie

Kolonies bij kinderboerderijen, maneges, dierentuinen, terrasjes, stations en dergelijke zijn vaak de laatste bolwerken van huismussen in het stedelijk gebied. Rond deze bolwerken bevinden zich vaak andere deelkolonies. Het behoud van deze laatste bolwerken is essentieel voor het behoud van de soort. Ruimtelijke wijzigingen in de directe omgeving van deze bolwerken kunnen effect hebben op de populatie.

De meeste jonge huismussen verspreiden zich na het broedseizoen in de directe omgeving (minder dan 1 kilometer). Als men het aantal kolonies wil uitbreiden, is het belangrijk om binnen een straal van 1 kilometer van een huidige kolonie voorzieningen te treffen.

Deze factsheet is mede tot stand gekomen met financiële steun van:

LAND VAN DORDRECHT
VOGELFONDUS

Dinamo Foods

Barbara Eveline Keuning Stichting

Provincie Noord-Brabant

Wettelijke bescherming

De huismus is een beschermde soort. De nesten van de huismus zijn jaarrond beschermd en mogen niet weggenomen of vernietigd worden. Een ontheffing van Gedeputeerde Staten van de betreffende provincie is nodig, bijvoorbeeld bij renovatie- of isolatiewerkzaamheden aan gebouwen met nesten van huismussen. Huismussen zijn zeer gevoelig voor verstoring van hun nest en zullen, als het wordt verstoord, niet meer terugkeren. Voor specifieke maatregelen kan ook een gedragscode worden opgesteld. Voor meer informatie, kijk op www.vogelsendewet.nl

BIJLAGE 7
GIERZWALUW

Eieren leggen	Broeden	Jongen vliegvlug na
Max. 10 dagen	18 - 22 dagen	40 - 42 dagen
In totaal 60 -70 dagen van eileg tot vliegend jong		

KALENDER

Gierzwaluwen doen bijna alles vliegend, ze verlaten het luchtruim alleen om te broeden.

Eind april - begin mei
Aankomst

- Terug uit overwinteringsgebied in Afrika.
- Voor nestplaatsen volledig afhankelijk van gebouwen: broedt in spleten en gaten in muren, en onder dakpannen.
- Zeer plaatsrouw, keert elk jaar terug naar eenmaal bezette nestplaatsen.
- Koloniebroeder.

Mei - juli
Broedseizoen

- Doorgaans één legsel per jaar, 2-3 eieren.
- Voedsel: vliegende insecten en zwevende spinnen.
- Zoekt voedsel rond de nestplaats boven grote open wateren, boven steden en dorpen en boven weilanden tot meerdere kilometers van het nest.
- Vangt in het broedseizoen 20.000 insecten per dag voor zichzelf en de jongen. Een gierzwaluwgezin is per broedseizoen goed voor het verdelgen van ruim één miljoen insecten.
- Als ze jongen hebben, maken ze een voedselbal van alle gevangen insecten, waarin wel 300 insecten kunnen zitten. De jongen worden dus maar af en toe gevoed, maar wel met veel insecten ineens.
- Vocht halen ze uit insecten. Bij zeer warm weer willen ze wel eens vliegend water scheppen in lage vlucht over het wateroppervlakte.

Deze factsheet is te downloaden van www.vogelbescherming.nl/stadsvogelfactsheets

Tweede helft juli –
september
Najaarstrek

Half augustus –
half april
Overwintering

- Weersomstandigheden zijn sterk van invloed op de start en daarmee op het einde van het broedseizoen. Bij een koud en nat voorjaar start de eileg later en kunnen er tot begin augustus nog jongen uitvliegen.
- Weersomstandigheden hebben ook effect op het broedsucces.
- In jaren met warm en zonnig zomerweer vliegen gemiddeld 2,1 jongen per paar uit. In koude en natte jaren gemiddeld maar 0,9 jong per paar.
- Broedvogels trekken weg als de jongen op punt staan uit te vliegen (soms al vóór het laatste jong uitvliegt).
- Doortrek van noordelijke broedvogels vindt plaats tot in september.

- Verblijft in Afrika.
- Overwintert in het Congobekken tussen Mali en Congo en maakt van daaruit enorme uitstappen naar Mozambique of de Sahel.
- Leeft van vliegende insecten rond onweerswolken en regenbuien.

Inrichting

- Er zijn diverse speciale neststenen en -kasten voor gierzwaluwen in de handel.
- Plaats bij nieuwbouw of renovatie standaard meerdere neststenen ingemetseld in de gevel.
- Er zijn ook neststenen en -kasten die aan de buitenmuur bevestigd kunnen worden. Bevestig deze met RVS-schroeven.
- Speciale gierzwaluw dakpannen kunnen alleen gebruikt worden op ongeïsoleerde daken, omdat het anders te warm wordt.

- Hang meerdere nestkasten op onder een overstek of dakgoot. Nestelt vaak met meerdere paren bij elkaar.
- Zorg dat de vliegopening op het noorden of oosten hangt.
- Hang de kasten zo hoog mogelijk op, maar met een minimale hoogte van 3 meter.
- Zorg dat de aanvliegroute vrij is van obstakels, zoals bomen of vlaggenmasten.
- De omgeving rondom de nestplaats is minder relevant, omdat de gierzwaluw zijn voedsel in de lucht vangt. Wel moeten er voldoende insecten zijn.

Beheer

- Bij renovatie moeten de neststenen zo dicht mogelijk bij de oorspronkelijke nestingen geplaatst worden.

- Het kan een tijd duren voordat de vogels een nieuwe nestlocatie vinden. Dit is te stimuleren door gierzwaluwgeluiden af te spelen op de nieuwe nestlocatie.
- De nestruimte hoeft niet te worden schoongemaakt.
- Het gebruik van insecticiden heeft een negatief effect op de voedselsituatie van alle insectenetende vogels, waaronder de gierzwaluw.

Zie ook
maatregelfactsheet:
• Nieuwbouw
• Renovatie
• Na-isolatie

Deze factsheet is mede tot
stand gekomen met financiële
steun van:

Barbara Eveline Keuning Stichting

Provincie Noord-Brabant

Wettelijke bescherming

De gierzwaluw is een beschermde soort. De nesten van de gierzwaluw zijn jaarrond beschermd en mogen niet weggenomen of vernietigd worden. Een ontheffing van Gedeputeerde Staten van de betreffende provincie is nodig, bijvoorbeeld bij renovatie- of isolatiewerkzaamheden aan gebouwen met nesten van gierzwaluwen. Voor specifieke maatregelen kan ook een gedragscode worden opgesteld. Voor meer informatie, kijk op www.vogelsendewet.nl

Uitgave 2018

Meer informatie: www.vogelbescherming.nl/gierzwaluw
Of stel uw vraag via www.vogelbescherming.nl/contact of 030 - 69 37 700

IN133

BIJLAGE 8

BRONNEN

www.vleermuis.net
www.vleermuizenindestad.nl
www.vogelbescherming.nl
www.zoogdiervereniging.nl

Kennisdocumenten BIJ12, versie 1.0, juli 2017:

Huismus
Gewone dwergvleermuis
Ruige dwergvleermuis